

Hitzaurrea

*Inklusioaren bidea saretzen:
giza eskubideak, hezkuntza eremuen kalitatea eta parte hartzea*

Estibaliz Amenabarro Iraola*, Nagore Ozerinjauregi Beldarrain

Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

Inklusioa eta beronen gauzpen praktikoak, ertz asko dituen errealtate konplexua den heinean, ikusmira zabala eskatzen du. Hiru hamarkada igaro dira dagoeneko Salamancako Adierazpena (1994) onartu zenetik, ukaezina da, desgaitasunak dituzten norbanakoek eskolatzea ahalbidetzeko erabaki garrantzitsuak proposatu zituen, ordu arteko politika integratiboak ezbaian jarri eta inklusioaren beharra azpimarratuz. Honela, hezkuntza sistema desberdinek ikasle guztiei arreta eskaintzeko haien eskaintzak birpentsatu beharra ekarri zuen. Bistan da, ordea: oraindik ere inklusioaren bidean urrats asko daude egiteke.

Inklusioaren genesisia eskolatik sistematikoki baztertu izan diren norbanako zein kolektiboen ahotsak jasotzeko aldarrikapenean dago errotuta, desgaitasunak dituzten pertsonen oso lotua. Inklusioak printzipio nabarmen bat du abiapuntu: desberdintasuna balioan jartzea. Hots, pertsona orok gure bizitzako unerren batean ditugun beharrak aintzat hartuz, aniztasun/bereizgarritasun horren errekonozimendu, aitortza eta errespetatzeak hasita, inklusioaren inguruko ikusmira zabaltzen da. Norbanako guztiek, hezkuntza sistemaren arlo eta ziklo desberdinetan parte-hartu, presente egon eta ikasteko duten eskubidea bermatzea, muga eta baldintzapen guztiak gaindituta, ezinbesteko premisa da eskola inklusiboa izango bada. Desgaitasunak dituzten pertsonen baztertze sistematikoari, ateak itxi eta gizarte parte hartzea ahalbidetuko duten politika, kultura eta praktika zehatzak abian jartzea oraindik ere lehentasuna da. Kezkagarriak diren datuak ditugu, oraindik ere, LOMLOE abian jarri zenetik gaur gaurkoz estatu espainiarrean ikasleriaren % 19,20 hezkuntza bereziko ikastetxeetan matrikulatuta jarraitzen dute.

* **Harremanetan jartzeko / Corresponding author:** Estibaliz Amenabarro Iraola. Hezkuntza Zientziak Saila. Hezkuntza, Filosofia eta Antropologia Fakultatea (UPV/EHU). Tolosa Etorbidea, 70 (20018, Donostia). – estibaliz.amenabarro@ehu.eus

Nola aipatu / How to cite: Amenabarro Iraola, Estibaliz; Ozerinjauregi Beldarrain, Nagore (2024). «Aurkezpena. Inklusioaren bidea saretzen: giza eskubideak, hezkuntza eremuen kalitatea eta parte hartzea». *Tantak*, 35(2), 7-9. (<https://doi.org/10.1387/tantak.26523>).

Orobat, desberdintasuna balioan jartzeak ezinbestean, inklusioa eskolaz haratagoko fenomeno bezala ulertzea dakar, norbanakoak eta haien bizitzak erdigunean jartzea, eta hori modu ekitatiboan eta justizia sozialaren parametroak aintzat hartuta ulertzea ezinbestekoa da. Ez baita aski, pertsonak testuinguru sozio hezitzaileetan kokatzea, eskolara eramatea, hori ez bada modu ekitatibo eta justuan egiten. Inklusioaren bidean, eskolak (eremu formal bezala ulertuta) pisu handia izanik ere, norbanakoaren bizitzaren erdigunea hartzen duten beste espazio batzuk ere aintzat hartzea behar-beharrezkoa da (komunitatea, herria, auzoa, kalea...); bizitza oro, bizigarriago egiten duten eremu guztiak.

Hori horrela, inklusioak eta bere praxiak, garrantzitsua den beste eztabaida baten aurrean kokatzen gaitu, ebidentziek argiki adierazten baitute, inklusioaren inguruan hezkuntza zein gizarte arloko profesionalak duten ikusmoldea eta kontzepzioen multzoa, oso desberdina dela ia kasu guztietan. Profesional gutxi ikusten du bere burua inklusioaren premisa den, norbanako bakoitzak dituen beharretara egokitu, aniztasunari, modu egokian konfiantzaz erantzuteko moduan. Aldiz: bistakoa da inklusioaren gauzapenean, irakasle eta hezkuntza profesionalen begirada, konpromisoa eta kolaborazioa ezinbestekoak dira. Hezkuntza eremuko profesionalen prestakuntza ere birpentsatzekoa da, beraz, metodologia parte-hartzaile, inklusibo eta eraldatzaileak, efizientzia eta eraginkortasun handiagoarekin aplikatzeko orduan, hezigune bakoitzean aurkitzen dituzten zailtasunak eta oztopoak gainditzeko baliabideez hornitzea.

Inklusioa, gizarte eta herri bezala gure nortasuna zedarritzen duen eta gizarte bizitza demokratikoagoa egiten laguntzen duen praktika bezala ulertu behar da, beraz, interes publikoko gaia da. Gizabanako guzti-guztien parte hartze demokratikoa, bidezkoa eta askea bermatu beharra dakar, arlo ekonomikoan, politikoan zein kulturalen; biztanleria enpleguz eta gutxieneko ongizatez hornitzea, elikadura-, hezkuntza-, osasun- eta etxebizitza-beharrei lehenatasuna emanez. Ikastetxeek eta bestelako gizarte erakundeek gizaratean ematen diren behar eta eskaera sozio hezitzaileekiko sentibera agertu behar dute.

Inklusioa ezin da eremu isolatuetan eraiki, gizarte-sare komunitarioak behar ditu, hauek erakunde publikoen lana osatzen baitute. Komunitatearekin lankidetzak, profesionalen, zerbitzuen eta erakundeen arteko elkarrekin iraunkorra ahalbidetzen du, harreman eta espazio komun eta dibertsifikatuetan gertatzen diren saretzeak aintzat hartuta. Modu berean, inklusioaren eremuan hezkuntza-eremuko ikerkuntzaren emariak ere kontuan hartu beharko lirake, hezkuntza politikaren jardunbideetan kontuan hartuz.

Aurkezten dugun monografiko honetan, hezkuntza zein gizarte esparru desberdinetan kokatzen diren profesionalak, haien erreferentziazko komunitateko pertsona ororen presentzia, parte-hartzea eta ikaskuntza sustatzeko esperientziak eskaintzen dituzte. Honela, inklusio komunitario eta soziala,

metodologia inklusiboa eta irakasle eta beste hezkuntza-profesional bartzuen prestakuntzaren inguruko ikerketa desberdinen ebidentziak jasotzen dira, inklusioa oinarri hartuta sareak sortzea eta laguntza/lidergoa sustatzen duten proposamenei so egiten dien ikerketa-ildo, metodologia eta esku-hartze proposamen desberdinak aurkezten direlarik.

Inklusioak eskolako hormak gainditzen dituela sinetsita, gizarte inklusiboago baten eraikuntzan funtsezkoa da komunitatea osatzen duten askotariko testuinguru eta eremuei erreparatzea, berau osatzen duten norbanako guztien bizipen eta subjektibitateak aintzat hartuta, gizarte bezala ditugun etorkizuneko erronkei aurre egiteko, begirada pedagogiko berriak eraikiz, ekitatea eta justizia sozialaren parametroetan. Begirada horrek, gizarte eremuan lan egingo duten profesionalen prestakuntza birpentsatzeko aukera berriak eskaintzen ditu.

Monografiko honetan aurkezten diren lanek, begirada berri horiei leku egiten dietelakoan gaude, ikusmira berriekin hornituz. Bilduma honetan jasotzen diren lan guztiek, inklusioan sakontzeko proposamenak egiten dituzte. Honela, gelan aniztasunari erreparatzeko Ikaskuntza Kooperatiboaren ekarpenak jasotzen dira, gizarte inklusioaren ikusmiratik, Bigarren Aukerako ikastetxeen ekarpena nabarmentzen da, egoitzaharrera babes neurrietatik atera diren gazteek ere ikasteko duten eskubidea aintzatsiz, edota, desgaitasuna duten norbanakoen eskubideak eta bizitza kalitatea, nabarmentzekoak; esan gabe doa, eskola segregazioaren kezka inklusioaren ikuspegitik gakoa da; zehatzago, berriz, azken hamarkadan Inkluni (UPV/EHU) ikerketa taldeak gaixotasun arraroak dituzten norbanako zein haien familien bizitza-kalitatearen inguruan egindako lana aurkituko dugu, azkenik aniztasun funtzionala duten norbanakoen aisialdirako eskubidea, praktikatik inklusioa egunero egiten dela erakusteko. Lan hauek guztiak batu ditugu bilduma honetara eta guztiak 2024ko martxoaren 14 eta 15ean Donostian, Hezkuntza, Filosofia eta Antropologia Fakultatean, RUEIk (Inklusioaren Unibertsitate Sareak) bultzatuta burutu zen XIX. Nazioarteko Kongresuan aurkeztuak izan ziren eta entzuteko parada izan genuen, orain paperera ekarri ditugu.

Donostian, 2024ko ekainaren 5an